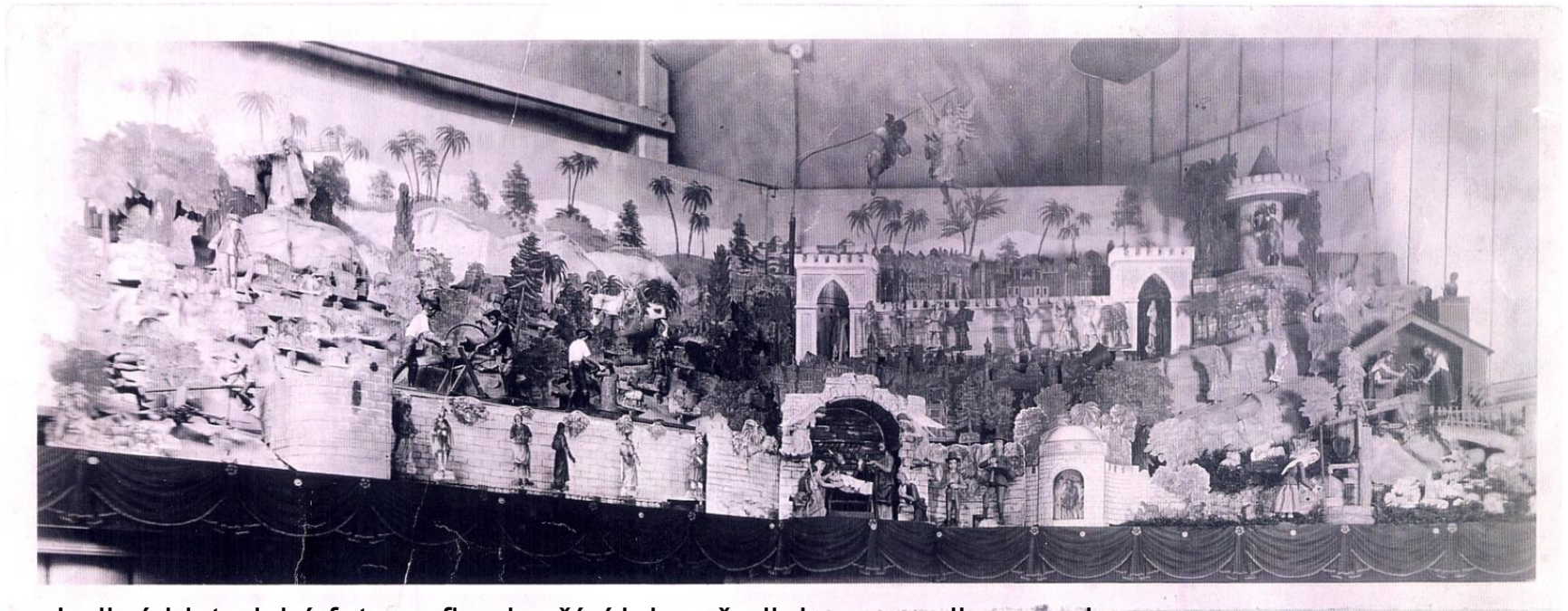

Dětenický Betlém

Průvodce historií a záchranou historického díla z přelomu 19. – 20. století

Jediná historická fotografie sloužící jako předloha pro celkovou obnovu

spolek Dětenický Betlém, z.s.

AUTOR BETLÉMA

Vincenc NOVOTNÝ (1845-1928) narozen v Dětenicích

Vyučený truhlář, malíř pokojů a také fotograf. Rovněž byl zručný řezbář, vazač knih a malíř obrazů. Byl známý obrazy okolní přírody a místních dřevěných chalup.

Fotografem se vyučil v Pardubicích u fotografa Pírka a po návratu domů založil úspěšnou fotografickou živnost. Při vrcholu činnosti provozoval dva fotoateliéry. První v Dětenicích u domu č.p. 24 a druhý v nedalekém městě Libáni.

Kolem roku 1911 Vincenc předává živnost prvorozenému synu Františkovi. Ten však umírá v první světové válce a živnost přebírá druhorozený syn Josef. Ten provozuje především ateliér v Libáni, kde žije se svou rodinou. V ateliéru v Dětenicích tou dobou pro pozdní věk Vincence činnost již pomalu ustává.

HISTORIE BETLÉMA

Betlém vznikl rukou Vincence ve fotografickém ateliéru v Dětenicích č.p. 24 někdy v rozmezí let 1895-1911, avšak nejstarší a centrální část betléma (městské kulisy) je datována do poloviny 19.století. Pro zručnost a píli autora betlém narostl do úctyhodných rozměrů 3,6m šíře a k tomu byl rozpořhobován a ozvučen. Zde byl také poprvé předváděn veřejnosti a pro svůj rozměr, pestrost, pohyb a ozvučení byl hojně navštěvován.

V doposud neznámém roce (pravděpodobně po smrti Vincence) byl betlém převezzen do druhého fotoateliéru v nedalekém městě Libáni, patřícího rovněž k fotografické živnosti. Ten provozoval mladší syn Josef, který převádí ruční pohon betléma na elektrický. Aby snad betlém lépe sloužil veřejnému účelu, je přesunut do modlitebny Církve československé husitské.

Při úplném ukončení fotografické živnosti v obou fotoateliérech betlém zůstává v modlitebne a na dlouhá léta zmizel z očí rodiny, bez jejíhož vědomí jej potkal smutný osud. Byl rozdělen na několik částí. Jedna část zůstala v modlitebne a sešla bez údržby stářím, druhá část byla vyhozena do sklepa k hromadě uhlí. Právě zde byl objeven, po částech posbíráán a začala jeho cesta k záchraně.

NÁLEZ BETLÉMA

1998

- Příímí potomci Vincence Novotného byli upozorněni, že se betlém nachází i nadále ve zrušené modlitebně, avšak žalostném stavu a z části vyhozen na uhlí
- Trosky betléma vyhozeného na uhlí byly převezeny zpět do dětenické chalupy č. 24., která je stále ve vlastnictví rodiny Vincence Novotného

Převezené trosky nalezené na uhlí

ZÍSKÁNÍ BETLÉMA

2006

- Následovalo několik let snahy o vydání zbylé části betléma od Církve československé, což se podařilo až po rozhodnutí samotného biskupství v Hradci Králové
- Obě části betléma se tak opětovně propojily a navrátily do vlastnictví rodiny, bohužel však ve velmi žalostném stavu

fragmenty posbíraných kulis

zničené papírové terény

DŘEVĚNÁ KONSTRUKCE

2006 - dosud

- S velkým nadšením se do opravy konstrukce vložil **Vojtěch Jonáš** – (restaurátor varhan a řezbářských děl); ve volném čase se mu za několik let podařilo očistit, roztrdit a obnovit konstrukci do stavu, kdy víme, že jsme schopni ji zcela zrestaurovat
- Dle posouzení a zkoušek již víme, že zcela obnovit lze i hudební jednotku a celý pohybový mechanismus; tento úkol je ještě před námi

hledání funkčního nastavení

hrací jednotka

DŘEVĚNÁ KONSTRUKCE popis

Technické údaje: šíře 3,60 m a výška 0,8m

základ tvoří: dřevěná třístupňová konstrukce s rozvody pohybového mechanismu a hrací jednotkou. Pohyb umožňuje malý elektromotor. K figurám a otočným galeriím je přenášén ozubenými dřevěnými soukolími a táhly z ocelového drátu. Hudební jednotka je poháněna stejným zdrojem a kombinuje celkem tři nástroje: ozvučný válec, xylofon a varhany.

PAPÍROVÉ KULISY a FIGURY

2006 - dosud

- Ve stejném roce jako záchrana konstrukce byla započata spolupráce se studentkou restaurátorské školy **Klárrou Řezáčovou**, která provedla kompletní očištění a roztřídění nalezených papírových součástí a figur
- V roce 2013 jsme učinili rozhodnutí pokračovat v opravě odbornou restaurátorskou cestou a našli jsme partnera v **Ateliéru restaurování papíru v Litomyšli** (součást Univerzity Pardubice); jako první byly na vzorových fragmentech kulis města, hradeb, terénů i postav ověřovány veškeré potřebné restaurátorské postupy; obnova tak byla započata a je snahou ji zcela dokončit ke konci studijního roku v červnu 2018

pátrání po původním umístění

ukázka práce: poškozená a nová figura

PAPÍROVÉ KULISY popis

Technické údaje: šíře 3,60 m a výška 0,8m

Pohledová část: dřevěná konstrukce je kryta papírovými kulisami krajiny, městských hradeb a města, doplněné o trojrozměrné konstrukční prvky z lepenky (chlév, kovárna, strážní věž, větrný mlýn). Reliéf krajiny a tři pohyblivé galerie jsou osazeny papírovými plochými figurami osob a zvířat (více jak 50ks). Koncové body pohybového mechanismu jsou osazeny trojrozměrnými figurami ze dřeva a papíru (počet 17ks).

DĚTENICKÝ BETLÉM, z.s

Naše cíle a poslání jsou: Obnovit a zrestaurovat do funkční podoby historický betlém a tento betlém a jeho historii představit veřejnosti, zejména v mikroregionu Mariánská zahrada. Betlém chceme zcela opravit do června 2018 a do konce roku 2018 navrátit do místa jeho vzniku - do obce Dětenice.

Ve spolupráci s obcí Dětenice, která podporuje naše úsilí, chceme pro betlém připravit trvalé zázemí zpřístupněné veřejnosti. Jedná se o budovu bývalé školy, která nyní slouží kulturním účelům. V současné době obsahuje celoročně přístupnou expozici – památník J.B.Foerster.

Podmínky v této budově umožňují vytvořit vhodné, bezpečné a celoročně veřejnosti přístupné zázemí. Jsme připraveni betlém zapojit do akcí obce vztahující se k tradicím, propagovat a propojit s komunitou betlémářů.

CO JE POTŘEBA K DOKONČENÍ?

Cílový termín dokončení rok 2018

- 1) Zrestaurování papírových částí a oprava trojrozměrných figur betlému (Ateliér v Litomyšli)
- 2) Oprava pohybového mechanismu a nová výroba trvale poškozených dílů dřevěného soukolí (V.Jonáš)
- 3) Obnova hracího stroje (V.Jonáš)
- 4) Převoz a instalace (V.Jonáš)
- 5) Ztvárnění prostoru a osvětlení místa veřejného vystavení a informační materiály – informační tabule o historii betléma, dokumentace procesu obnovy, slovo o autorovi (spolek Dětenický Betlém, z.s.)

Odhad rozpočtu pro obnovu kulis, pohybu a hudební jednotky 320 tis. Kč (body 1-3)

Odhad rozpočtu pro převoz, instalaci a expozici činí 100 tis. Kč (body 4-5)

DĚTENICKÝ BETLÉM, z.s

Spolek Dětenický Betlém, z.s.

Založen: 9.12.2016 **IČ:** 055 79 007

Sídlo: Dětenice č.p. 24, 507 24 Dětenice

Předseda: Jan Volák, Dětenice č.p. 24

Účet veřejné sbírky spolku: 3011196966 / 2010 Fio Banka

Děkujeme za jakýkoliv i drobný příspěvek!

Sledujte naše úsilí prostřednictvím:

www.detenickybetlem.cz

FB Zachraňme Dětenický Betlém

<https://www.facebook.com/detenickybetlem/>